

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นอนุบาลเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1-2

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 ซึ่งเป็น
นักเรียนที่เรียนแบบรวมชั้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านปาง จังหวัดเชียงใหม่
จำนวน 53 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. กิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จำนวน 18 กิจกรรม
กิจกรรมละ 20 นาที โดยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาและปรับปรุงมาจาก ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2532)
อารี พันธมณี (2546) ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546) ประสิทธิ์รักษ์ เจริญผล (2544) วัฒนา
บุญญฤทธิ์ และคณะ (2541)

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก ของ Torrance (Torrance Test
of Creative Figural Form A) เป็นแบบทดสอบมาตรฐานของ Torrance ซึ่งแปล และปรับปรุงโดย
อารี รังสินันท์ สำหรับใช้ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างกิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

1.2 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ศิลปะวาดภาพและการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย

1.3 นำกิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ที่ได้ทำการศึกษาและค้นคว้ามาพัฒนาและปรับปรุงใช้ในการค้นคว้าอิสระจำนวน 18 กิจกรรมกิจกรรมละ 20 นาที โดยกิจกรรมศิลปะวาดภาพจะสอดคล้องกับขอบเขตเนื้อหากิจกรรมสร้างสรรค์ที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยยึดเทคนิคการคิดสร้างสรรค์ใน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านความคิดริเริ่ม

กิจกรรมที่ 1	การวาดภาพตามความพอใจ
กิจกรรมที่ 2	การวาดภาพจากประสบการณ์
กิจกรรมที่ 3	การวาดภาพจากการฟังนิทาน
กิจกรรมที่ 4	การวาดภาพจากเสียงเพลง
กิจกรรมที่ 5	การวาดภาพจากบทบาทสมมติ
กิจกรรมที่ 6	การวาดภาพแบบพันธุ์ที่ล้นเหลือ
กิจกรรมที่ 7	ก้านสำลีแต้มสี

2) ด้านความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรมที่ 8	ดวงอาทิตย์... ใจเธอ
กิจกรรมที่ 9	ลากจุดเป็นรูป
กิจกรรมที่ 10	วงกลมอิสระ
กิจกรรมที่ 11	ลากเส้นเป็นรูปแบบ
กิจกรรมที่ 12	เส้นคู่ขนาน

3) ด้านความคิดละเอียดลออ

กิจกรรมที่ 13	การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนด
กิจกรรมที่ 14	บ้านหนูน้อยอยู่
กิจกรรมที่ 15	บ้านน้อยน้อยอยู่
กิจกรรมที่ 16	ใบไม้จินตนาการ
กิจกรรมที่ 17	ต่อจุดเป็นภาพ
กิจกรรมที่ 18	การวาดภาพให้สมบูรณ์

1.4 นำกิจกรรมศิลปะวาดภาพเพื่อสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ชั้นอนุบาลที่ปรับปรุงขึ้นไปเสนอต่อประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน
เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการ การประเมินผล เมื่อตรวจสอบ
ความถูกต้องแล้ว ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.5 นำกิจกรรมที่แก้ไขปรับปรุงแล้วให้ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ
และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง

1.6 นำกิจกรรมทั้ง 18 กิจกรรมไปใช้เก็บข้อมูล

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก ของ Torrance
(Torrance Test of Creative Figural Form A) เป็นแบบทดสอบมาตรฐานของ Torrance
ซึ่งแปล และปรับปรุงโดย อารี รังสินนท์

ส่วนประกอบของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก ของ Torrance
ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. กิจกรรมสำหรับดำเนินการทดลอง 3 ชุด คือ

กิจกรรมชุดที่ 1 การวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ จำนวน 1 ภาพ

กิจกรรมชุดที่ 2 การต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ จำนวน 10 ภาพ

กิจกรรมชุดที่ 3 การใช้เส้นคู่ขนาน ที่กำหนดให้ จำนวน 30 ภาพ ให้เวลาทำกิจกรรม

ชุดละ 10 นาที

2. การตรวจให้คะแนน

การตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์จัดแบ่งตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
ซึ่งในที่นี้มี 3 องค์ประกอบคือ

2.1 ความคิดคล่องแคล่ว การตรวจให้คะแนนความคิดคล่องแคล่วจะตรวจในกิจกรรม
ชุดที่ 2 และ 3 เท่านั้น คะแนนความคิดคล่องแคล่วนับจากจำนวนภาพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด
ในกิจกรรมชุดที่ 2 ความคิดคล่องแคล่วสูงสุดหรือทั้งหมดจะเท่ากับ 10 คะแนน ส่วนกิจกรรม

ชุดที่ 3 ความคิดคล่องแคล่วสูงสุดจะเท่ากับ 30 คะแนน รวมคะแนนความคิดคล่องแคล่วทั้งหมด 40 คะแนน และการตรวจจะต้องตรวจสอบดูว่าภาพนั้นชัดเจนหรือไม่ ถ้าภาพซ้ำกันก็ให้เพียงภาพเดียว

2.2 ความคิดริเริ่ม การตรวจให้คะแนนความคิดริเริ่มขึ้นอยู่กับความถี่ของภาพที่แตกต่างไปจากธรรมดา โดยดูที่ภาพเป็นหลัก ภาพที่ซ้ำมากจะได้คะแนนภาพละ 0 คะแนน ส่วนภาพที่แตกต่างจากรายชื่อรายการที่ให้ไว้ กำหนดให้ภาพละ 1 คะแนน ดังมีเกณฑ์การให้คะแนนทั้ง 3 กิจกรรมดังต่อไปนี้

2.2.1 รายชื่อภาพที่ได้ 0 คะแนน ในกิจกรรมที่ 1 คือ ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ เด็กผู้ชาย คนผู้ชาย เด็กผู้หญิง คนผู้หญิง คนทุกชนิตนอกจากคนที่มาจากโลกอื่นมะม่วง

2.2.2 รายชื่อภาพที่ได้ 0 คะแนนในกิจกรรมที่ 2 คือ

ภาพที่ 1 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ หัวใจ หน้าคนทุกชนิต
นกทุกชนิต แวนดา

ภาพที่ 2 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ หน้าคน หรือรูปร่างคน หนังสือ ต้นไม้หรือกิ่งไม้ ดอกไม้

ภาพที่ 3 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ หน้าคน หรือรูปคน เรือใบ
ลูกตา

ภาพที่ 4 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ หอย หอยทาก สัตว์ที่ไม่บ่งชื่อเฉพาะ งู หน้าคนหรือรูปคน

ภาพที่ 5 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ กระทะหรือถ้วยชาม ปาก
ใบหน้าหรือศีรษะคน เรือ เรือใบ วงกลม พระจันทร์

ภาพที่ 6 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ ใบหน้าหรือศีรษะคน
ชั้นบันได

ภาพที่ 7 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ เเคียว ใบหน้าหรือรูปร่างคน
รถยนต์ ช้อน เครื่องหมายคำถาม

ภาพที่ 8 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ คนหรือศีรษะคนหรือ
รูปร่างคน

ภาพที่ 9 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ ภูเขา นก เช่น นกฮูก เสือ

ภาพที่ 10 ภาพที่ไม่มีความหมายและไม่มีชื่อกำกับไว้ นก อักษร ก เป็ด ไก่ หน้าคน

จมูก

2.2.3 รายชื่อภาพที่ได้คะแนน 0 คะแนนในกิจกรรมที่ 3 คือ ภาพที่ไม่มีความหมาย และไม่มีชื่อกำกับไว้ หนังสือ ประตู่ หีบ กล่อง กรอบรูปภาพ บ้าน หน้าคน เด็กชาย เด็กหญิง ผู้ใหญ่ (ชาย หญิง) สี่เหลี่ยม เสื้อ กางเกง ขวด บันได จรวด รูปทรงเรขาคณิต ตัวอักษร ห่อของขวัญ โทรศัพท์ แก้วน้ำ ถังน้ำ ดอกไม้ ต้นไม้ เทียนไข ไม้บรรทัด

คะแนนความคิดริเริ่มมีดังนี้ กิจกรรมที่ 1 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 1 คะแนน กิจกรรมที่ 2 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 10 คะแนน กิจกรรมที่ 3 คะแนนสูงสุดเท่ากับ 30 คะแนน รวมเป็นคะแนนความคิดริเริ่มทั้งหมด 41 คะแนน

2.3 ความคิดละเอียดลออ การตรวจให้คะแนนมีดังนี้

2.3.1 แต่ละภาพให้คะแนนค่าสูงสุด 1 คะแนน

2.3.2 ส่วนรายละเอียดที่ต่อเติมภาพ เพื่อขยายหรืออธิบายภาพให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเป็น “ความคิดละเอียดลออ” โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- 1) ส่วนรายละเอียดทุกๆส่วน แต่ถ้าซ้ำกันให้เพียง 1 คะแนน
- 2) ระบายสีเพื่อเน้นความสมจริงมากขึ้น
- 3) การแรเงาใช้สีอ่อนหรือแก่
- 4) การตกแต่งประดับประดาภาพให้มีความหมายมากขึ้น
- 5) การตกแต่งที่ทำให้ภาพเปลี่ยนแปลงและมีความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- 6) ส่วนรายละเอียดที่ขยายเพื่อประกอบความเข้าใจภาพมากขึ้น

การนับคะแนนความคิดละเอียดลออนั้น การนับให้คะแนนทุกอย่างไม่จำเป็นนักเพราะจะให้คะแนนโดยประมาณจากสเกล 5 สเกล ในแต่ละกิจกรรม รวม 3 กิจกรรม คะแนนความคิดละเอียดลออทั้งหมดเท่ากับ 15 คะแนน ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ส่วนละเอียดของภาพ

0-5	แห่ง	เท่ากับ	1	คะแนน
6-12	แห่ง	เท่ากับ	2	คะแนน
13-19	แห่ง	เท่ากับ	3	คะแนน
20-26	แห่ง	เท่ากับ	4	คะแนน
27	แห่ง	เท่ากับ	5	คะแนน

กิจกรรมที่ 2 ส่วนละเอียดของภาพ

0-8	แห่ง	เท่ากับ	1	คะแนน
9-17	แห่ง	เท่ากับ	2	คะแนน
18-28	แห่ง	เท่ากับ	3	คะแนน
29-39	แห่ง	เท่ากับ	4	คะแนน
40	แห่งขึ้นไป	เท่ากับ	5	คะแนน

กิจกรรมที่ 3 ส่วนละเอียดของภาพ

0-7	แห่ง	เท่ากับ	1	คะแนน
8-16	แห่ง	เท่ากับ	2	คะแนน
17-27	แห่ง	เท่ากับ	3	คะแนน
28-37	แห่ง	เท่ากับ	4	คะแนน
38	แห่งขึ้นไป	เท่ากับ	5	คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลร่วมกับครูประจำชั้นโดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพ แบบ ก ของ Torrance (Torrance Test of Creative Figural Form A) ซึ่งแปลและปรับปรุงโดย อารี รังสินันท์ ก่อนทำกิจกรรม โดยใช้เวลา 30 นาที (Pre-test) แล้วนำมาตรวจให้คะแนน

2. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองจัดกิจกรรมศิลปะวาดภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาและปรับปรุงขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 จำนวน 18 กิจกรรม ทำกิจกรรมทุกวันใช้เวลาวันละ 1 คาบ คาบละ 20 นาทีต่อ 1 กิจกรรม ใช้เวลาในการทำกิจกรรมทั้งหมด 4 อาทิตย์

3. เมื่อทำกิจกรรมครบ 18 กิจกรรม ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ชุดเดิมอีกครั้ง (Post-test) โดยใช้เวลา 30 นาที แล้วนำมาตรวจให้คะแนนด้วยวิธีเดียวกับการทดสอบครั้งแรก

4. นำผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังทำกิจกรรมไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. คำนวณค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า paired t-test
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าสถิติเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้แบบทดสอบ

ความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า paired t-test ของคะแนนความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังทำกิจกรรม โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

(อ้างอิง ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 269)

2. ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

(อ้างอิง ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2536, หน้า 273)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved